

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. junija 1902.

Politični oddelek.

Vojna v južni Afriki.

Angleška pleše radosti in sreče, kajti naposled je dosegla popolno zmago v južni Afriki. V soboto ponoči je dobil angleški kralj tako dolgo in tako ne-strpljivo pričakovano brzojavno obvestilo generala Kitchenerja, da so v Vereenigingu zbrani poveljniki burskih čet soglasno sprejeli mirovne pogoje, kakor jih je določila angleška vlada, na kar so prišli njih pooblaščenci v Pretorijo in tam podpisali mirovni protokol.

Angleška je torej zmagala in zmagala je popolnoma, kajti ta mir pomeni popolno kapitulacijo Burov, ta mir določa, da se Buri odpovedo vsemu temu, za kar so se borili poltretje leto.

V nedeljo je angleška vlada naznanila parlamentu, da je mir sklenjen in naznanila je tudi mirovne pogoje. Mirovna pogodba se glasi:

Člen 1.: Buri v taboriščih odlože takoj orožje in izročijo Angležem vse topove, orožje in streljivo, ki se nahaja v njih posesti ali pod njihovim nadzorstvom. Buri ustavijo vsak odpor proti avtoriteti kralja Edvarda VII, ki ga priznavajo kot svojega zakonitega vladarja.

Člen 2.: Vsi Buri na bojišču izvan mej Transvaala in Oranja, ter vsi ujetniki, ki se nahajajo sedaj izvan južne Afrike in so državljani bivših republik, se vrnejo domov, kakor naglo bo preskrbljeno za njih eksistenco in prevoz, ako sprejmejo podložništvo kralju Edvardu.

Člen 3.: Vsi Buri, ki se udajo ter vrnejo iz ujetništva, ohranijo osebno svobodo, ter svoje imetje.

Člen 4.: Proti njim se ne uvede ne civilno ne vojnopravno postopanje za dejanja, ki so v zvezi z

vojno. Kazen velja le za one prestopke, ki niso v zvezi z vojnimi navadami.

Nadalje določa mirovna pogodba:

Holandski jezik se bo učil na vseh javnih šolah v burskih pokrajinah, koder bodo to zahtevali stariši. Ravno tako se bo temu jeziku priznala pravica pri sodiščih in upravnih oblastvih.

Orožje sme nositi v svojo obrambo in v svoje varstvo vsakdo, a samo, če ima za to oblastveno dovoljenje.

Vojaška uprava v deželi se kmalu umakne civilni. Osnuje se samostojni parlament z avtonomno vlado.

Vlada dovoli za sedaj tri milijone funtov šterlingov posojila, da se popravi škoda, provzročena po vojni, glede plačevanja vojnih stroškov se pa pozneje sklene poseben zakon.

Heroična, poltretje leto trajajoča burska vojna je torej končana in sicer z zmago Angleške. Od vsega sveta zapuščeni so se Buri kakor levi borili za svojo svobodo in neodvisnost. In sedaj so bili primorani se odpovedati neodvisnosti. Burski republik sta prenehali eksistirati, postali sta angleški provinciji, Buri pa so postali angleški podaniki. Angleška je dosegla svoj cilj in s tem storila prvi korak za uresničenje svojega načrta, ki se glasi: Od Kapstadta do Nila mora biti vsa angleška.

Časnikarski shod.

III.

Časnikarstvo je sad novodobnih razmer. Pravo časnikarstvo je nastalo šele tedaj, ko je ljudstvo zadobilo neposredni vpliv na javne razmere in je proti vladarstvenim organom potrebovalo organov ljudske volje in ljudske moči. Od tedaj raste moč in pomen časnikarstva uprav čudovito. Že danes je na Francoskem, na Angleškem in v Ameriki časopisje mero-

dajno v vseh političnih in kulturnih zadevah in polagoma zadobiva taisti pomen tudi drugod.

Slovenci še nismo do tega prišli, čeprav se tudi v nas časopisje dosti lepo razvija. Toda, če hočemo, da postane tudi za nas to isto, kar je za druge narode, moramo pred vsem skrbeti, da dobimo časnikarski stan, ki bo kos svoji nalogi.

Slovenci smo neodvisnih, materialno dobro podprtih časnikarjev bolj potrebni, kakor katerikoli narod, ker nimamo skoro nič neodvisne inteligence. Uradniki, učitelji in duhovniki so vsi odvisni. Jediní neodvisni so advokatje, a število teh se bo čedalje bolj skrčevalo. Novi civilnopravdni red jim je na jejni strani otežil in zmanjšal zaslužek, na drugi strani jih pa tako upregel v delo, da jim ne preostaja dosti časa za javno delovanje.

Neodvisen, materialno dobro podprt stan žurnalistov, bi bil pri nas največje važnosti in največjega pomena za vse politično in kulturno življenje. To uvidevajo tudi tisti, ki so priredili časnikarski shod, samo da nihče ničesar ne stori, da pripomore k uresničenju tega ideala.

Obetalo se je, da se ustvari na tem shodu organizacija časnikarjev, a storilo se ni nič drugega, kakor da so bila sprejeta pravila osrednje zveze slovanskih časnikarskih društev. Slovensko časnikarstvo nima od te zaveze nič posebnega pričakovati, da, slovenski časnikarji niti člani niso te zveze, ker še nimajo svojega društva. Gosp. dr. Lampe je bil lani na shodu v Dubrovniku, vedel je torej, kaj se pripravlja, vedel, da slovenski žurnalisti ne morejo postati člani te organizacije, če si prej ne ustanove svojega društva, a vendar ni ničesar storil, da se vsaj to zgodi. Samo v „Slovcu“ je pisal, kako velikanske važnosti je organizacija, a morda niti čutil ni, kaka blamaža je za slov. časnikarje, da se v nemajo za organizacijo, pa še predpogoja za pristop k organizaciji niso izpolnili.

Slovensko časnikarsko društvo, ki bi razvilo resno delavnost po uzoru „Société des gens des lettres“, ki bi skrbelo, da se ustvari penzijski in podporni zaklad, ki bi organiziralo reportažo in zagotovilo solidarno postopanje časnikarjev v stanovskih zadevah, bi bilo velikanske važnosti. Iz takega društva bi se lahko razvil močan časnikarski stan, kar bi bilo v občno korist.

Toda prav tisti, ki so se tako silili in trgali, da so igrali na časnikarskem shodu kako ulogo, ki imajo vsled tega moralično dolžnost, da kaj store v svrhu ustanovitve časnikarske organizacije, ti počivajo zdaj na svojih lavorikah, a še prsta ne ganejo, da se uresniči, kar so prej proglašali kot nujno potrebno in velevažno.

Menda bomo na slovensko časnikarsko organizacijo čakali ravno tako dolgo, kakor na — slovanski korespondenčni birô.

Politični pregled.

Državni zbor. — V poslanski zbornici so bile te dni burne razprave. Provozročili so jih nujni predlogi zastran krvavih dogodb v Lvovu. Tam je namreč prišlo do pouličnih bojov mej štrajkujočimi zidarji in mej vojaštvom, v katerih bojih je vojaštvo streljalo na množico. Ubitih je bilo pet oseb, ranjenih pa kakih 40. Vlada je seveda trdila, da so vsa oblastva korektno postopala — Čehi so z grožnjo, da začno obstrukcijo proti zakonskemu načrtu o davku na vožnje listke, dosegli za sedaj toliko, da se je ta stvar postavila na predzadnje mesto v dnevnem redu. Vsled tega je mogoče, da sploh ne pride v tekočem zasedanju na vrsto.

Nagodba in sprava s Čehi. — V zadnji seji gospodske zbornice je imel ministrski predsednik Körber velik govor v katerem je izjavil, da hoče poskusiti s spravnimi konferencami mej Čehi in Nemci urediti jezikovno vprašanje na Češkem ter da tistih zahtev, ki jih goje Madjari glede nagodbe, ne izpolni. Po razočaranjih, ki jih je prizadel Körber tudi najvernejšim občudovalcem njegove državniške zmožnosti, ni čuda, da tudi zdaj njegove besede navzlic vsemu oficijoznemu hvalisanju ne vzbujajo prave vere.

Terminska kupčija na žitni borzi. — Poslanska zbornica je minoli teden sprejela zakonski načrt, s katerim se preuredi terminska kupčija na žitni borzi. Poročevalec je bil poslanec dr. Ploj. Kmetski poslanci so se obrnili do ministrskega predsednika s prošnjo, naj vpliva na to, da bi gospodska zbornica še v tekočem zasedanju odobrila ta zakon, tako da bi lahko še letos pred jesenjo stopil v veljavo. Ministrski predsednik je obljubil, da to stori.

Nadžkof Stadler. — Kakor smo že zadnjič omenili, je nadškof Stadler s posebno izjavo preklical vse to, kar je bil pisal v svojem protestu zoper papeževo odločbo, s katero se je premenil naslov zavoda sv. Jeronima v Rimu. Na Hrvatskem je ta izjava napravila najmučnejši utis in je zavladala tudi v duhovniških krogih velika nevolja proti Stadlerju.

Belgija. — Veliki izgredi, ki so se zgodili v Belgiji povodom generalnega štrajka, so, kakor že ob sebi umljivo, odvrnilo mnogo ljudi od socijalnodemokratske stranke. Posledica tega se je pokazala pri dopolnilnih volitvah, ki so se vršile te dni in pri katerih je katoliška stranka dosegla velik uspeh.

Rusija. — Vsak dan se kaže bolj, da smo govorili resnico, ko smo izrekli mnenje, da stoji Rusija pred socijalno revolucijo. Ruski časopisi seveda ne smejo ničesar pisati, toda iz poročil, ki jih dobivajo veliki evropski listi iz Rusije, je posneti, da je v mnogih krajih nastala prava revolucija, da je prišlo do velikanskih krvavih bojov, v katerih je bilo na stotine puntarjev ubitih in ranjenih, in da oblastva z najkru-tejšo silo in z najbrutalnejšimi sredstvi ne morejo zadržati ustaje.

Francija. — Nova zbornica se je sešla in je koj v prvi seji pokazala, v kakem smislu hoče, da naj se vodi francoska republika. Pri volitvi predsedstva so bili izvoljeni sami radikalni republikanci. Po tem se mora ravnati tudi prezident republike Loubet pri sestavi novega ministrstva. Novo ministrstvo bo republikansko in protiklerikalno ter bo v prvi vrsti skrbelo, da se izvrši zakon proti kongregacijam.

Obrtnija.

Davek na žganje.

Z zakonom z dne 8. julija l. 1901 drž. zak. št. 86. je bil državni davek na žganje zvišan na 20 vin. od